

M e m o

Team : Nieuwkomers
Steller : Wencke Gelinck
Aan : Gemeenteraad Assen
Datum : Dinsdag 3 december 2024
Onderwerp : Rondetafelgesprek AZC Assen 12 december 2024

Inleiding

Sinds 20 april 2016 vangt het Centraal Orgaan voor de opvang van asielzoekers (COA) asielzoekers op in het asielzoekerscentrum (AZC) aan de Schepersmaat 4. De huidige bestuursovereenkomst tussen de gemeente en het COA loopt tot 1 april 2026. In het bestuursakkoord 2022-2026 'Dichtbij en daadkrachtig' is aangegeven dat de gemeente openstaat voor een structurele plaats voor een AZC in Assen.

De inzet van het college is om de bestaande situatie te continueren, zowel de huidige locatie als het huidige aantal opvangplekken van 1000. Het college wil hierover graag met de raad in gesprek.

AZC

Sinds 20 april 2016 is er een AZC aan de Schepersmaat 4 in Assen. In afstemming met het COA en op basis van de capaciteit van het pand, is besloten tot het inrichten van 1000 opvangplekken. Het college heeft destijds geconcludeerd dat dit aantal beheersbaar was voor een gemeente met de omvang en voorzieningen van een stad als Assen. De afgelopen jaren zijn er relatief weinig incidenten geweest op het AZC of elders in de stad, die direct terug te leiden waren naar bewoners van het AZC.

Het COA zet in op de veiligheid van de bewoners, alsmede van de omgeving (omwonenden en bedrijven). In 2023 zijn hierover aanvullende afspraken gemaakt met het COA, o.a. over de mogelijkheid een tijdelijke opnamestop in te stellen voor zogeheten veiligelanders. Van maart 2024 tot maart 2025 zet het COA straatcoaches in, die met bewoners van het AZC en met inwoners van de stad in gesprek gaan over wat er leeft en speelt. Doel hiervan is het vroegtijdig signaleren van eventuele problemen. Deze straatcoaches hebben ook contact met Team Handhaving en de politie.

Vanuit de buurt zijn er weinig signalen van overlast of gevoelens van onveiligheid. COA en de eigenaar van het pand aan de Schepersmaat zijn met elkaar in gesprek over de mogelijkheid het pand langer te huren c.q. te kopen.

De faciliteiten in en rondom het pand zijn op orde. Zo zijn er o.a. een basisschool en een peuteropvang, waar de kinderen die op het AZC verblijven naar toe gaan. COA en de gemeente hebben hier een (financiële) bijdrage aan geleverd. Om de basisschool en de peuteropvang in stand te houden, is een relatief groot AZC met ruimte voor voldoende gezinnen noodzakelijk. Bij te weinig kinderen die de school bezoeken, zal deze moeten sluiten.

De afgelopen jaren is het aantal asielzoekers in Assen toegenomen: momenteel vangen we ruim 1600 asielzoekers op. De opvang van deze, steeds wisselende groep mensen, op vier verschillende locaties in de stad, verloopt zonder noemenswaardige incidenten. Hieruit blijkt dat Assen in staat is een groter aantal asielzoekers dan 1000 op te vangen.

De tijdelijke gemeentelijke opvang aan de Graswijk (45 opvangplekken) sluit op 1 januari 2025, de Expohal (500 opvangplekken) sluit op 1 januari 2026, de afspraken tussen COA en Van der Valk (100 opvangplekken) lopen vooralsnog tot 1 juli 2025. Dit zou betekenen dat er vanaf januari 2026 nog één opvanglocatie is in Assen, het AZC aan de Schepersmaat, met 1000 opvangplekken. We keren daarmee terug naar het oorspronkelijke plan van 1000 opvangplekken in onze gemeente, wat de afgelopen jaren beheersbaar is gebleken.

Spreidingswet

Op 1 februari 2024 is de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) in werking getreden. Doel van deze wet is om te komen tot voldoende opvangplekken en een evenwichtige verdeling van asielopvang over provincies en gemeenten. Het Rijk heeft vastgesteld hoeveel opvangplekken voor asielzoekers nodig zijn voor de komende twee jaar. Deze opvangplekken zijn (indicatief) verdeeld over de gemeenten op basis van het inwoneraantal en de sociaaleconomische score van de gemeente. Voor Assen bedraagt dit aantal minimaal 360.

Door de aantallen van de gemeenten in de provincie bij elkaar op te tellen, ontstaat de provinciale opvangopgave. Gemeenten hebben aan de provinciale regietafels (PRT's) onder leiding van de Commissaris van de Koning besproken hoe zij gezamenlijk die opgave in willen vullen. Reeds bestaande opvanglocaties (of die binnen 12 maanden beschikbaar komen) van meer dan 100 plekken, die langer dan 5 jaar beschikbaar zijn, tellen mee bij de invulling van de eigen provinciale opgave. Alleen als het gemeenten niet lukt om gezamenlijk de hele provinciale opgave in te vullen, kan de minister gemeenten aanwijzen, en daarmee verplichten, om asielzoekers op te vangen. Na 2 jaar start de cyclus opnieuw met het ramen van de hoeveelheid opvangplekken. In Drenthe voldoen we ruim aan de opgave vanuit de Spreidingswet.

Omdat de opvang in Assen goed loopt en we onze verantwoordelijkheid willen blijven nemen, zetten we in op het handhaven van de 1000 opvangplekken op het AZC. Dit hebben we aangegeven aan de PRT.

Om gemeenten te stimuleren vrijwillig plekken aan te bieden zijn er verschillende uitkeringen. Deze uitkeringen zijn vrij te besteden, dus ook voor een ander doel dan de opvang van asielzoekers. De hoogte van de uitkering varieert en is afhankelijk van het soort plek dat wordt aangeboden en het aantal aangeboden plekken.

Het aantal van 360 is gebaseerd op de capaciteitsraming van 1 februari 2024 van 96.000 opvangplaatsen waar naar verwachting de komende twee jaar behoefte aan zal zijn. Echter heeft het COA op 8 april 2024 laten weten op 1 januari 2025 naar schatting 97.300 opvangplekken nodig te hebben en, indien een aantal aangekondigde maatregelen niet het gewenste effect heeft, dat dit aantal tegen 1 januari 2026 zal stijgen naar 133.600 opvangplekken. Fors meer dan bij de capaciteitsraming van 1 februari 2024 vastgesteld.

Uit de brief die minister Faber op 2 december 2024 naar de Tweede Kamer heeft gestuurd, blijkt dat de 96.000 plekken die gemeenten volgens de Spreidingswet moeten realiseren, niet meer toereikend zijn.

Op basis van de cijfers uit de nieuwste Meerjaren Productie Prognose (MMP 2024-II), laat de minister weten dat de capaciteitsraming inmiddels bijna 20% hoger ligt: 115.000 opvangplekken op 1 januari 2026.

Vanuit dit oogpunt is het verstandig om niet strikt vast te houden aan het aantal van 360 opvangplekken, maar om meer, kwalitatief goede, opvangplekken te realiseren. Indien er vanuit het Rijk een verzoek komt aan gemeenten om meer opvangplekken beschikbaar te stellen, zijn deze er al en hoeft de gemeente niet op zoek naar tijdelijke opvangplekken zoals noodopvanglocaties, waar de kwaliteit van de opvang vaak niet optimaal is. Dit zorgt tevens voor rust en duidelijkheid bij de inwoners van de gemeente en in de eigen organisatie.

De capaciteitsraming wordt iedere twee jaar opnieuw vastgesteld. Ook vanuit dit oogpunt is het verstandig met een marge te werken, zodat de gemeente niet om de twee jaar op zoek hoeft naar nieuwe locaties om extra opvangplekken te realiseren.

Indien de gemeente 1000 plekken op het AZC voor een periode langer dan 5 jaar realiseert, zijn dat 640 plekken bovenop de opdracht van het Rijk. De verwachting is dat de gemeente op basis van deze cijfers in deze cyclus een bedrag van € 1.280.000 ontvangt van het Rijk. Indien de overeenkomst met het COA op 1 april 2026 eindigt, of indien de gemeente een nieuw contract met het COA afsluit voor een periode korter dan 5 jaar, wijzigt dit bedrag.

Het kabinet heeft aangegeven de Spreidingswet te willen intrekken. Minister Faber verwacht in het eerste kwartaal van 2025 te komen met een plan hiervoor. Ze heeft toegezegd de wet uit te voeren zo lang deze van kracht is. Dit betekent ook dat ze voor het eind van dit jaar een verdeelbesluit neemt t.a.v. gemeenten bij wie het niet is gelukt gezamenlijk de provinciale opgave in te vullen.

Orde van de avond

1. Welkom en korte voorstelronde
2. Het college informeert de aanwezigen over de huidige stand van zaken (AZC, Spreidingswet). Ook licht het college de standpunten toe ten aanzien van een structurele plek voor een AZC aan de Schepersmaat met 1000 opvangplekken
3. Een aantal genodigden geeft een korte schets over hoe de opvang en de samenwerking met het COA de afgelopen jaren ervaren is. Deze genodigden zijn:
 - a. COA: dhr. Klaas van der Veen, locatiemanager van het AZC aan de Schepersmaat
 - b. (oud) Bewoners AZC: dhr. Ahmed Dayoub
 - c. Namens de klankbordgroep van de omwonenden Zuiderpark en Assen Oost: dhr. Hessel Robroch
 - d. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: dhr. Henk van der Zeijden
 - e. Plateau: dhr. Gauke Zijlstra, directeur van AZC school De Feniks
 - f. Stichting Present: mw. Anne-Marie Schipper, coördinator van de activiteiten op het AZC en voor statushouders
 - g. Politie: naam volgt
4. De raad heeft de gelegenheid om vragen te stellen aan de genodigden
5. De raad heeft de gelegenheid om aandachtspunten te benoemen die het college mee kan nemen in het vervolgproces
6. Sluiting